NEDELJSKI
5. JULIJA 2017

DR. MAJA ĐUKANOVIĆ, PROFESORICA SLOVENSKEGA JEZIKA V BEOGRADU

Srbe slovenščina zanima

Preseneča jo, da se ljudje iz nekdanje skupne države namesto v svojem jeziku raje sporazumevajo po angleško

POZDRAV IZ SRBIJE

Brane Šalamon

Njen oče je bil univerzitetni profesor in je prišel konec 50. let v Ljubljano na študijsko izpopolnjevanje k antropologu prof. **Božu Škerlju**. Na filozofski fakulteti je spoznal svojo bodočo soprogo, takrat študentko etnologije in umetnostne zgodovine. Skupno življenje sta začela v Beogradu, kjer je imel prof. Đukanović že utečeno kariero in službo, žena pa je prišla rodit v Ljubljano, ker ji je bilo bolj ugodno. »Tako so me s tremi meseci z letalom odnesli v Beograd, kjer živim že 55 let,« pripoveduje začetek svoje zgodbe izredna profesorica dr. **Maja Đukanović**. Diplomirala, magistrirala in doktorirala je na Filološki fakulteti v Beogradu in potem bila nekaj časa zaposlena kot lektorica za slovenščino kot tuji jezik na ljubljanski filozofski fakulteti, od leta 1989 pa poučuje slovenščino na Filološki fakulteti v Beogradu.

Je običajno, da današnje generacije ne obvladajo nekdanjih bratskih jezikov?

»To je dejstvo, ki me vedno znova preseneča in zelo razburja. Ne gre samo za mlade, tudi pri starejših, torej svoji generaciji, opažam, da raje spregovorijo angleško, kot pa da bi se poskusili sporazumeti v slovenščini ali srbščini, četudi polomljeni. Mislim, da se je spremenila zavest o tem, da gre zdaj za tujino, kjer je samoumevno sporazumevanje v angleščini, v času nekdanje skupne države pa smo bili povsod 'doma' in smo se zavedali, da se kolikor toliko razumemo. K zavesti o medsebojnem (ne)razumevanju precej prispevamo tudi jezikoslovci in nasploh vsi, ki se na kateri koli način ukvarjamo z jezikom, saj prepogosto organiziramo konference, znanstvena srečanja, ki so v angleščini.«

Kolikšno je zanimanje za slovenski jezik na vaši filološki fakulteti?

»Ogromno. Ponosno lahko rečem, da je lektorat v Beogradu največji lektorat za slovenski jezik na svetu. Pouk slovenščine se udejanja v okviru oddelka za splošno jezikoslovje, z veliko podporo Centra za slovenščino kot tuji jezik, ki, to vedno ponavljam, na odličen, brezhiben način promovira Slovenijo in slovenščino po svetu. V Beogradu je od leta 2006/07 možen štirileten študij slovenščine, vzporedno z nekim drugim jezikom ali področjem, od lani pa se slovenističnih vprašanj študentje lahko lotijo tudi v okviru master in doktorskega študija. Študentje se slovenščine lahko učijo leto ali dve kot izbirni tuji jezik, nekateri se pa odločijo za štiriletni študij, kjer se s slovenskim jezikom in kulturo seznanijo podrobneje in poglobljeno.«

Ko je pred dvanajstimi leti pri nas izšel vaš veliki dvojni slovar srbskega in slovenskega jezika, so mnogi ugotovili, da se jim samo zdi, da obvladajo hrvaški ali srbski jezik. Ko so v vašem slovarju ugotovili, na primer, da z uporabo besed rob, svetiti, pogrešan … govorijo nekaj čisto drugega. Kako pomemben je na primer srbski jezik za Slovence, kako pomemben je slovenski jezik za Srbe?

»Primeri, ki ste jih navedli, tako imenovani lažni prijatelji, so povzročili marsikatero težavo, a tudi veliko smeha – odvisno od situacije. Zato vedno poudarjam, da so za resno prevajanje potrebni šolani prevajalci. Prepogosto se dogaja, da se prevajanja ali nastopanja v tujem jeziku lotijo ljudje, ki ga ne obvladajo v celoti in s tem povzročijo težave. Vsekakor je dobro, da se v vsakdanjih, zasebnih srečanjih poskusimo sporazumeti v slovenskem oziroma srbskem jeziku, toda v uradnih zadevah je potrebno resno znanje. V Srbiji je veliko slovenskih podjetij, kjer vodstvo mora dobro obvladati srbsko, v Sloveniji pa je, kot vemo, veliko priseljencev iz nekdanjih jugoslovanskih republik, ki naj bi jim slovenščina bila prvi jezik.«

Kako in koliko sta se spremenila Beograd in Srbija od leta 1989, ko ste tam začeli poučevati slovenščino?

»Spremenila sta se pač toliko, kot so se spremenila druga mesta in države v teh letih. Beograd je svetovljanski, ima svoj poseben čar. Rada imam Beograd, v njem sem preživela otroštvo, mladost, si ustvarila družino. Življenje v Beogradu terja posebno energijo, dan v njem je drugačen kot dan v Ljubljani, recimo. Veliko mesto je, torej potrebujete precej časa, da pridete z ene točke na drugo. Pogoste so gneče v prometu. Toda ulice so vedno živahne, veliko je dogajanja, nikoli ni dolgčas. V devetdesetih letih smo preživeli zelo hude reči, izolacijo, velikansko inflacijo, sankcije, na koncu bombardiranje pakta Nata. Tega si nihče, ki ni bil tu, ne more predstavljati. In pogosto, iz svojih zapečkarskih kotičkov, ljudje ne verjamejo v to, kar jim pripovedujem. Zato tudi tukaj ne bom govorila o teh dogodkih. Raje govorim o nasmejanem, pojočem, plešočem Beogradu, v katerega se ljudje radi vrnejo.«

V Srbiji oziroma v Beogradu je veliko Slovencev. Se družite, vzdržujete stike, poskušate biti aktivni?

»Od leta 2001 je slovenska skupnost zelo aktivna. Sedaj obstaja petnajst društev Slovencev, slovenska skupnost pa šteje okoli 5000 prebivalcev. Moram pripomniti, da v nekdanji skupni državi ta oblika druženja v društvih Slovencev ni bila tako razvita, kot je zdaj. Društva so obstajala, o tem pričajo številne raziskave in znanstvene objave. Recimo beograjski Slovenci imajo že stoletno tradicijo objav svojih glasil. Ravno te dni v Beogradu poteka razstava Znameniti Slovenci, in sicer že tretji del, kjer poskušamo zabeležiti imena in usode Slovencev, ki so pomembno vplivali na kulturno in znanstveno življenje v Srbiji. Med njimi je precej glasbenikov, gledaliških in filmskih umetnikov, matematikov, inženirjev, zdravnikov. Od leta 2011 obstaja tudi Nacionalni svet slovenske narodne manjšine, krovna organizacija vseh Slovencev v Srbiji, v katerem si prizadevamo, da bi podpirali ustvarjalnost pripadnikov slovenske manjšine na področju znanosti in umetnosti. Med drugim smo ustanovili znanstveni časopis Slovenika, v katerem sodelujejo znanstveniki in strokovnjaki iz Slovenije in Srbije.«

Dr. Maja Đukanović:
»Prepogosto se dogaja, da se prevajanja ali nastopanja v tujem jeziku lotijo ljudje, ki ga ne obvladajo v celoti in s tem povzročijo težave.«

Vsa leta si prizadevate za ohranjanje slovenskega jezika in kulture v Srbiji, ob tem pa velikokrat pomislimo, kako je doma, kako doma ohranjamo slovenski jezik, ker očitno v tej dirki s svetom nanj pozabljamo.

»Usoda jezikov z majhnim številom govorcev je povsod podobna. Gledano iz tujine Slovenija lepo skrbi za svoj jezik. Kolikor vem, se večina besedil, ki gredo v javnost, lektorira – objave v časopisih, podnapisi za filme ipd., celo diplomske, magistrske in doktorske naloge morajo iti skozi lektorske roke. V šolah se slovenščina poučuje na sodoben, otrokom sprejemljiv način, za priseljence se organizirajo posebni tečaji. Ni vse tako črno, meni se zdi ravno nasprotno. Sleng, žargon, narečja pa so vedno obstajali in bodo obstajali. Vsak čas terja svoje posebnosti in pusti poseben pečat v jeziku. Vsaka generacija ustvari nekaj prepoznavnega, kar jezik obogati.« ■